

Svensk Forms sammanfattning av regeringens förslag till statsbudget 2010 Prop 2009/10:1, regeringens proposition Tid för kultur 2009/10:3 samt regeringsbeslut om Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar N2009/6120 ENT.

Ur Förslag till statsbudget 2010 Prop 2009/10:1

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid: 6 Bildkonst, arkitektur, form och design.

6.4 Resultatredovisning
Arkitektur, form och design

Resultat

Rådet för arkitektur, form och design gavs genom ett tilläggsdirektiv i november 2007 i uppdrag att lämna förslag till hur en befintlig myndighet eller institution i en permanent form kan främja och förmedla kunskap om hur en ökad kvalitet inom arkitektur, form och design kan bidra till samhällsutvecklingen. Utgångspunkten var att uppgiften skulle övertas av en befintlig myndighet eller institution fr.o.m. den 1 januari 2009, då rådets arbete skulle avslutas. Rådet presenterade detta uppdrag i form av en rapport som därefter remitterades. Rådet för arkitektur, form och design avslutade sitt uppdrag den 31 december 2008.

Från och med 2009 har Arkitekturmuseet fått regeringens uppdrag att utöver arkitekturområdet också omfatta formgivning och design i sin verksamhet. Detta innebär att Arkitekturmuseet nu kan ha ett helhetsperspektiv när det gäller boende, stadsutveckling etc. och innefatta såväl anlagda miljöer, byggnader som föremål. Arkitekturmuseet fick också i uppdrag att överta vissa av de uppgifter Rådet för arkitektur, form och design har haft. Det gäller främst att aktivt främja och förmedla kunskap om arkitekturens, formens och designens roll i samhället. Arkitekturmuseet ska i detta uppdrag söka samarbete med andra myndigheter och aktörer som på olika sätt ansvarar för arkitektur-, formgivnings-, samhällsplanerings- och stadsutvecklingsfrågor. I det nya uppdraget ingår även att fr.o.m. 2010 vara en mötesplats för form och design, ett uppdrag som i dag innehas av Föreningen Svensk Form.

En strategi för hur det framtida arbetet ska utföras har tagits fram och rapporterades till regeringen den 1 juli 2009. I de delar som berör uppdraget att vara mötesplats för form och design utfördes rapporten i samråd med Svensk Form. I rapporten anges att museet vill utveckla sitt folkbildande uppdrag att tolka och förmedla expertkunskaper till en bredare allmänhet, men också att vara en arena för experter inom arkitektur och design. Arkitekturmuseet ska omorganiseras och inleda och fördjupa tvärssektoriella samarbeten om sådant som framtidens boende och delaktighet i det offentliga rummet. Under 2008 ökade antalet besökare till Arkitekturmuseet. En bred programverksamhet och ett intensivt internt arbete med samlingarna pågick under året.

Föreningen Svensk Form har ännu regeringens uppdrag att nationellt driva en mötesplats för form och design. Beslutet att överföra detta uppdrag till Arkitekturmuseet resulterade i att Svensk Form redan fr.o.m. hösten 2008 minskade sin personalstyrka och ändrade sin inriktning på den publika verksamheten. Samarbeten mellan föreningen och museet har inletts. Föreningen Svensk Form har därtill flyttat till mer ändamålsenliga lokaler i anslutning till Arkitekturmuseet. Svensk Form satsade under 2008 på sin kärnverksamhet – att främja svensk design nationellt och internationellt. Medlemsverksamheten har varit fortsatt omfattande, såväl i föreningens huvudlokaler på Skeppsholmen i Stockholm, som i de elva regionala föreningarna. Fokus för Svensk Form har liksom föregående år varit hållbar utveckling.

Föreningen ger två utmärkelser. Design S – Swedish Design Awards – delades under året ut för andra gången. Utmärkelsen UNG vill främja ny, ung design. Svensk Form samverkar brett såväl inom som utom landet med myndigheter, privata aktörer, näringsliv, enskilda formgivare och designers, nätverk och organisationer. I samarbete med Svenska institutet, Sida och ett antal ambassader har Svensk Form turnerat vandringsutställningar runt om i världen. Ett exempel är utställningen Semillas Suecas (Svenska frön) som visar på vikten av en trygg och säker uppväxtmiljö för barn. Röhsska museet i Göteborg har statliga bidrag som specialmuseum för mode, design och konsthantverk och har ett nationellt nätverksuppdrag för området. Under senare år har Röhsska museet särskilt

arbetat för att nå en ny, bredare och yngre publik. Detta har lyckats bl.a. genom att museet samarbetat tvärsektorielt. Museet har även genom samarbeten stärkt sin roll i det nationella nätverksuppdraget.

Analys och slutsatser

Arkitektur och design har en viktig roll i arbetet för en hållbar utveckling. Att kombinera miljötanande med en funktionell estetik som utgår från människors behov är en viktig uppgift för alla berörda. Regeringens insatser på området har bidragit till att öka medvetenheten om hur en ökad kvalitet inom arkitektur, form och design kan bidra positivt till samhällsutvecklingen. Regeringen stärker detta arbete. Svensk design och arkitektur fortsätter att väcka internationellt intresse. Fortsatt tvärsektorieell samverkan inom området borgar för en fortsatt god utveckling, såväl nationellt som internationellt.

10.6.4 8.4 Bidrag till vissa museer

Tabell 10.16 Sammanställning av medelstilldelningen i tusental kronor

Svensk Form hade 2009	6 508
Förslag 2010	2 748

Regeringens överväganden

Anslaget (till området vissa museer) minskas med 578 000 kronor till följd av en generell neddragning på 1,5 procent i syfte att skapa utrymme för omprioriteringar inom kulturområdet. Regeringen beräknar att anslaget tillförs 1,5 miljoner kronor som ska utgöra bidrag till Riksförbundet Sveriges museer. När uppdraget om en mötesplats för form och design förs över till Arkitekturmuseet minskar bidraget till Svensk Form med 4 miljoner kronor.

Svensk Forms kommentar

Detta innebär att den sista delen av mötesplatsuppdraget och medföljande bidrag på 4 miljoner planerligt övergår till Arkitekturmuseet 1 januari 2010. Svensk Forms uppdrag att främja form och design nationellt och internationellt kvarstår och bidraget uppräknas enligt index till 2 748.

Regeringens budgetproposition diskuteras och beslutas av riksdagen i början av december. Svensk Form får normalt sitt regleringsbrev, d.v.s. besked om bidrag, mål, samt återrapportering, runt den 18 december.

Proposition Tid för kultur 2009/10:3

Med utgångspunkt i att kulturens frihet ska värnas och främjas lägger regeringen fram en rad förslag och bedömningar som gäller kulturpolitikens framtida inriktning och arbetsformer. Grunden för kulturpolitiken är kulturens egenvärde. Samtidigt ökar insikten på flera håll om kulturens och kreativitetens betydelse för andra samhällsområden. De samhällsförändringar som skett och de nya förutsättningar som växer fram gör att de kulturpolitiska målen behöver förnyas och anpassas till vår tid. De föreslagna kulturpolitiska målen ska utgöra fundamentet för en långsiktig kulturpolitik som stöder konstnärlig förnyelse och kulturell mångfald, främjar ett levande kulturarv samt bidrar till allas möjlighet till delaktighet i kulturlivet. I avsikt att föra kulturen närmare medborgarna och främja ett lokalt och regionalt engagemang för kulturfrågor föreslås en ny modell för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet. Civilsamhällets roll för ett vitalt kulturliv betonas liksom betydelsen av kulturpolitikens samspel med andra politikområden. Barns och ungas rätt till kultur uppmärksammas särskilt och ytterligare steg tas i utbyggnaden av Skapande skola. Fortsatta satsningar görs på kulturella och kreativa näringar. För att bättra ta till vara den tekniska utvecklingens möjligheter och möta dess utmaningar inleds en process för en samordnad nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande av kulturarvet. Överväganden om förändringar i stöden till konstnärerna och kulturskaparna presenteras. Det gäller bl.a. bidrag till litteratur och kulturtid skrifter samt statliga inkomstgarantier. En ny form för stöd till nyskapande kulturprojekt – kallad Kulturbryggan – inrättas.

Regeringens förslag

Nuvarande nationella mål för kulturpolitiken ska upphävas och ersättas av följande nationella kulturpolitiska mål:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,

- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Regeringens förslag

En ny modell för samspelet mellan staten och den kommunala nivån – landstingen och kommunerna – när det gäller statliga bidrag till regional och lokal kulturverksamhet införs. Det regionala inflytandet ökar samtidigt som ansvars- och rollfördelningen mellan nationell, regional och lokal nivå tydliggörs. (den s.k. portföljmodellen. SF:s anm.).

Regeringens bedömning

En särskild utredare ges i uppdrag att lämna förslag på hur det praktiska genomförandet ska ske.

Samverkan om gestaltningen av offentliga miljöer

Arkitektur, formgivning och design är tvärsektorieella frågor och en ökad kvalitet inom området leder både till en hållbar samhällsutveckling i stort och till en ökad tillväxt. Ett medvetet arbete med arkitektur, formgivning och design kommer både enskilda, företag och samhället som helhet till del. Statens konstråd har till uppgift att verka för att konsten blir ett naturligt och framträdande inslag i samhällsmiljön genom att myndigheten beställer och förvärvar god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet, samt sprider kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö. Statens konstråd har också i uppdrag att på ett förebildligt sätt medverka till att konst tillförs även andra offentliga miljöer än det statliga. För att stärka en helhetssyn i gestaltningen av offentliga miljöer som i högre grad förmår att väga samman olika perspektiv, och för att stärka konstens och andra gestaltungsområdens roll i samhällsutvecklingen, bör Statens konstråd, RAÄ, Arkitekturmuseet och Boverket utveckla sitt samarbete. Konstrådet ges i uppdrag att rikta de medel som i dag går till konst i icke-statliga miljöer till att stärka en helhetsgestaltning av gemensamma miljöer. Genom samverkan mellan dessa olika myndigheter ska goda exempel spridas.

I uppdraget ligger att etablera samarbeten mellan planerare, arkitekter, antikvarier, formgivare, designer och konstnärer samt med de övriga professioner som arbetar med utvecklingen av den fysiska miljön. Satsningarna förutsätter en bred samverkan mellan ovan nämnda myndigheter och med berörda kommuner och fastighetsägare. Boende och andra som kommer att nyttja de aktuella miljöerna ska få möjlighet att komma till tals. Särskild hänsyn ska tas till ett barn- och ungdomsperspektiv. Genom ett sådant arbetssätt kan olika perspektiv bidra till att skapa offentliga rum som är funktionella, vackra, tankeväckande och ger upphov till kreativitet.

Denna verksamhet ska ge exempel på hur platsspecifik konstnärlig utformning och en medveten arkitektur kan ingå i och bidra positivt till en helhetsplanering av offentliga områden, platser eller byggnader, som parker, lekpark, skolor, förskolor och torg. Det långsiktiga syftet är att stärka kvaliteten i den byggda miljön genom ett samspel mellan olika perspektiv och behov. I likhet med vad som gäller för Konstrådets uppdrag i dag, på det icke-statliga området, ska projektkostnaderna delas mellan Konstrådet och respektive kommunal samarbetspart.

Svensk Forms kommentar

Propositionen är resultatet av Kulturutredningens förslag som lades fram i februari 2009 och därefter gick på remiss till en mängd mottagare. Svensk Form var bl.a. kritiskt till Kulturutredningens förslag om att bilda en ny sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö i vilken Riksantikvarieämbetet, Riksställningar, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Statens konstråd och Arkitekturmuseet skulle läggas samman till en myndighet. Denna idé finns inte med i regeringens förslag. Uppdraget till Statens konstråd att etablera samarbete mellan bl.a. arkitekter och formgivare och stärka kvaliteten i den byggda miljön är intressant. Statens Konstråd och Svensk Form fick i samband med Designåret 2005 i uppdrag att tillsammans förbättra miljön vid en yngre industriarbetsplats samt en skola. Erfarenheter som bör användas i det nya uppdraget ovan.

Svensk Form välkomnar att regeringen vill att det kulturpolitiska målet att främja kvalitet kvarstår.

Ur Regeringsbeslut om Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar N2009/6120 ENT.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2009 att en nationell handlingsplan för kulturella och kreativa näringar skulle tas fram, i syfte att skapa en ram för arbetet med dessa näringar, som exempelvis kan inkludera att främja entreprenörskap inom den kulturella och kreativa sektorn.

Syftet med handlingsplanen är att skapa goda förutsättningar för entreprenörer samt potentiella och befintliga företagare inom kulturella och kreativa näringar att utveckla sina affärsidéer och företagande. De insatser som utformas inom ramen för handlingsplanen ska utgå ifrån de kulturella och kreativa entreprenörernas behov och möjligheter.

Handlingsplanens åtgärder:

- Rådgivning till företag
- Programsatsning på inkubatorer för kulturella och kreativa näringar
- Mellanhänder/Nätverk/Modeller för samverkan
- Entreprenörskap i kulturella och kreativa utbildningar
- Innovation och design
- Ledarskap och arbetsorganisation
- Studie om finansieringsbehov
- Förbättrad statistik
- Kompetensutveckling

I handlingsplan uppräknas ett flertal nya regeringsuppdrag som avses att ges till olika myndigheter m.fl, bl.a. följande:

Innovation och design

För att möta framtidens utmaningar måste både näringsliv och offentlig sektor utveckla innovativa produkter, tjänster och samarbetsformer som leder till ett långsiktigt hållbart samhälle. Sverige har goda förutsättningar att gå i främsta ledet för ett framåtsyftande och hållbart samhälle. Det kräver att näringsliv, forskare och den offentliga sektorn tillsammans kraftsamlar kring utvecklingsmiljöer för framtidens tillväxtområden. Verksamheten i offentlig sektor behöver också utvecklas och bedrivs effektivare och med mer av helhetssyn på medborgares behov och möjligheter att själva bidra till värdeskapande. I den kreativa process som design innebär sätts medborgaren eller brukaren/kunden i centrum. Designmetoden med sitt tydliga använda- och medborgarperspektiv kan med fördel appliceras i större utsträckning på komplexa områden som hälso- och sjukvård, energieffektivisering, stadsplanering, miljöteknik o.s.v. Samverkan mellan olika typer av aktörer, helhetssyn och ett brukarperspektiv kan ge större effektivitet och leda till nya viktiga innovationer. För att främja ett hållbart samhälle krävs en utveckling av ny metodik och nytänkande, ofta i tvärssektoriella processer. Designens betydelse bör i detta sammanhang lyftas fram och integreras i innovationspolitiken. Insatser som används för att främja designmetodik i små företag ger ofta goda resultat.

Nytt förslag

Regeringen avser ge Tillväxtverket och Vinnova i uppdrag att i samverkan med Föreningen Svensk Form och Stiftelsen Svensk Industridesign (SVID) vidareutveckla design som verktyg för behovsbaserad innovation, nätverk, forskning, samarbete kring utbildning och kompetensutveckling m.m. Att utveckla hållbar design som ett verktyg för tillväxt i små och medelstora företag liksom inom områden där de miljömässiga utmaningarna är särskilt stora ska prioriteras. Uppdraget ska också ge förutsättningar för att realisera miljövänliga innovationer och ny design som kan bidra till ett hållbart samhälle.

Svensk Forms kommentar:

Svensk Forms fokusområden har de senaste åren varit hållbar utveckling och internationellt arbete. Det finns flera goda erfarenheter att använda inom ett ovan beskrivet uppdrag.

2009-09-21/SF/CSC